

การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม*

PUBLIC PERCEPTION OF DUTY PERFORMANCE OF SUB-DISTRICT AND
VILLAGE HEADMEN AT SUAN LUANG SUB-DISTRICT, AMPHAWA DISTRICT,
SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

คุณาพร อังโสภณ, วชรินทร์ ชาญศิลป์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Kunaporn Angsophon, Vacharin Charnsilp, Apinyar Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: artandmiw@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ 3. นำเสนอการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการประยุกต์ตามหลักจักร 4 การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 366 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80) 2. หลักจักร 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ของประชาชนในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.776$) และ 3. แนวทางการประยุกต์หลักจักร 4 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยประกอบด้วย การพัฒนาชุมชนให้เหมาะสม การสร้างเครือข่ายบุคคลที่มีคุณธรรม การวางตนอย่างเป็นธรรมและเป็นกลางและ

*Received February 27, 2026; Revised March 31, 2026; Accepted April 13, 2026

การส่งเสริมการส่งเสริมความดีในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การรับรู้ของประชาชน; การปฏิบัติหน้าที่; กำนันผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of public perception toward duty performance of village headmen and sub-district headmen at Suan Luang Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province; 2. To investigate the relationship between Cakka 4, the Four Wheels of Dhamma, and public perception of village and sub-district headmen's duty performance; and 3. To propose guidelines for applying Cakka 4 to enhance the effectiveness of village and sub-district headmen's duty performance, conducted by the mixed-methods. The quantitative research, data were collected from 366 samples who were residents aged 18 years and above using questionnaires and analyzed by descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 10 key informants and analyzed using descriptive content interpretation.

The findings revealed that: 1. By overall, the level of public perception toward the duty performance of village and sub-district headmen was high ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80); 2. Cakka 4, Four Wheels of Dhamma showed a positive relationship with public perception at a moderate level ($r = 0.776$), with statistically significant level at the 0.01 and 3. The application of Cakka 4 to enhance duty performance was found to be practically applicable, including community development, building moral networks, maintaining fairness and neutrality, and promoting moral accumulation in society. These contributed to trust, cooperation, and sustainable peace in the community.

Keywords: Public Perception; Performance of Duties; Village Headman

บทนำ

ภายใต้แนวคิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งมุ่งให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการบริหารจัดการตนเอง ระบบการปกครองของ

ประเทศไทยจึงได้พัฒนาโครงสร้างการ (สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย, 2563) บริหารราชการส่วนท้องถิ่นควบคู่กับการปกครองส่วนภูมิภาค เพื่อให้การบริหารงานมีความใกล้ชิดกับประชาชนและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากยิ่งขึ้น ในบริบทดังกล่าว กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงยังคงเป็นกลไกสำคัญของระบบการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีบทบาทเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชนตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงตำบล โดยตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ทั้งสองตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเหลืออำเภอและมีหน้าที่สำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวก และการดูแลทุกข์สุขของประชาชน รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ ซึ่งช่วยให้การนำข้อมูลและนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเพื่อสะท้อนบทบาทและประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ส่งผลให้การบริหารจัดการภาครัฐในระดับพื้นที่มีความซับซ้อนมากขึ้น กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ทั้งในด้านการสื่อสารข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชน บทบาทในปัจจุบันจึงครอบคลุมถึงการเป็นผู้ประสานงานระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ควบคู่กับการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบบทบาทที่ชัดเจน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ไลน์ และเฟซบุ๊ก เพื่อแจ้งข่าวสาร รับฟังปัญหา และติดตามสถานการณ์ในพื้นที่ ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน (วีระชัย สิ้นสิทธิ์ และคณะ, 2568)

ในมิติของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทของผู้ใหญ่บ้านไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติตามภารกิจด้านการปกครองเท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการบริหารจัดการตามกรอบอำนาจหน้าที่ การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ผู้นำชุมชนจึงต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถ การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงตำแหน่งควบคู่กัน ขณะเดียวกัน การเข้าถึง

และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการบริหารงานในระดับหมู่บ้าน รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ การบูรณาการคำสั่งจากหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนของประชาชน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านให้สามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (ชญาดา ภาสุธนรัฐ, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ดังกล่าว โดยมุ่งบูรณาการหลักจักร 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 21/31/41) ได้แก่ 1. ปฏิรูปเทสวาสะ การอยู่ในถิ่นอันเหมาะสม 2. สัปปริสุปสังเสวะ การเข้าไปคบหากับคนดี 3. อุตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบด้วยสุจริตทางกาย ทางวาจา และ 4. ปุพเพกตปุญตา ความเป็นผู้สั่งสมความดีไว้มาก่อนแล้ว มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนและการบริหารจัดการหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ หลักธรรม คือ จักร 4 สอดคล้องกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำที่ต้องส่งเสริมความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เมื่อผู้นำสามารถยึดมั่นในคุณธรรมควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านและการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีการกีดกันด้านการพัฒนาที่หลากหลาย บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงต้องอาศัยทั้งศักยภาพเชิงบริหารและคุณธรรมในการขับเคลื่อนงานในทุกมิติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อนำเสนอการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการประยุกต์ตามหลักจักร 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในตำบลสวนหลวง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 4,278 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน

2.3 ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกจากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการประยุกต์ใช้หลักจักร 4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย อีกทั้งกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามหลักความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) ซึ่งพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับความซ้ำซ้อนและเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์แล้ว ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 4 ข้าราชการส่วนภูมิภาคที่รับผิดชอบประจำตำบล จำนวน 3 คน ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวมุ่งให้ครอบคลุมทั้งมิติทางวิชาการ มิติการปฏิบัติ และมิติการบริหารในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและมีความน่าเชื่อถือในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักจักร 4 และตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด อีกทั้งผู้วิจัยได้ทำการตรวจคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และ 4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการผู้แจกแบบสอบถามและรับคืนจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภอมัพพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภอมัพพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

ระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภอมัพพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย	4.18	1.05	มาก
2. ด้านการรายงานต่อราชการ	4.14	1.03	มาก
3. ด้านนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	4.12	0.97	มาก
4. การจัดทำทะเบียน	4.16	0.92	มาก
5. ด้านกิจการสาธารณประโยชน์	4.17	0.93	มาก
6. ด้านส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร	4.16	0.97	มาก
7. ด้านการป้องกันโรคติดต่อ	4.19	0.89	มาก
8. ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	4.17	0.92	มาก
9. ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับความอาญา	4.25	0.83	มาก
โดยภาพรวม	4.17	0.80	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .776^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.1 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .539^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการรายงานต่อราชการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .538^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .547^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการจัดทำทะเบียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .607^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.5 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r = .738^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.6 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรเรียบร้อยแล้ว มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .711^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.7 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการป้องกันโรคติดต่อ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .701^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.8 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .765^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.9 หลักจักร 4 กับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านงานที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .790^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการประยุกต์ตามหลักจักร 4 พบว่า หลักจักร 4 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในมิติ การพัฒนาชุมชน การสร้างเครือข่ายคุณธรรม การวางตนอย่างเหมาะสม และการส่งเสริมความสามัคคีในสังคม ด้านที่ 1 คือ ปฏิรูปเทศบาล หรือการอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม สะท้อนผ่านบทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่มุ่งพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความเจริญ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เมื่อชุมชนเห็นถึงความตั้งใจและผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ย่อมก่อให้เกิดความศรัทธาและการสนับสนุนการดำเนินงาน ด้านที่ 2 คือ สืบปฐพีสุบสังเสว หรือการคบหาสมาคมกับคนดี แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายบุคคลที่มีศักยภาพ มีคุณธรรม และมีความสามารถในการร่วมขับเคลื่อนงานสาธารณะ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน ด้านที่ 3 คือ อุตตสัมมาปณิธิ หรือการตั้งตนไว้ชอบ หมายถึงการวางตนเป็นกลาง ยึดมั่นในความถูกต้อง และทำหน้าที่อย่างเป็นธรรม ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในยามเกิดปัญหาและความเดือดร้อน และด้านที่ 4 คือ ปุพเพกตปุญญตา หรือการสั่งสมความดีอย่างต่อเนื่อง สะท้อนบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะงานบุญประเพณี และการปลูกฝังคุณธรรมในชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้น การบูรณาการหลักจักร 4 เข้ากับการบริหารงานท้องถิ่น ไม่เพียงยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความสงบสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80) แสดงว่า ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นอย่างชัดเจน กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความต่อเนื่อง เข้าถึงประชาชน และตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ย่อมนำไปสู่การยอมรับและความไว้วางใจจากประชาชนในระดับสูง ความสอดคล้องกับการศึกษาของพระเพชรณรงค์ ปัญญาชีโร (ทองนาค) และคณะ (2564) ซึ่งพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการสนับสนุนและประสานงานด้านการปกครอง คณะสงฆ์ในระดับมาก โดยเฉพาะในมิติของการอำนวยความสะดวก การสร้างความร่วมมือระหว่างวัดกับชุมชน และการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อันส่งผลให้การดำเนินงานของคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการทำหน้าที่เชิงบูรณาการกับสถาบันทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อผู้นำท้องถิ่นและยังสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูอุปถิตปริยัติโสภณ (สุข สมมงคล) และวัชรินทร์ ชาญศิลป์ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปกครองท้องที่ ได้แก่ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน โดยเฉพาะการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากภาคประชาชนในการขับเคลื่อนภารกิจของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ระดับการรับรู้ที่อยู่ในระดับมากดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นในการเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารงาน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความเชื่อมั่นและการยอมรับจากประชาชนในระยะยาว

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักจักร 4 กับ การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.776$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การยึดถือและประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจของผู้นำท้องถิ่นในสายตาของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้นำที่ดำเนินบทบาทบนฐานของคุณธรรมย่อมได้รับการยอมรับและการประเมินในเชิงบวกจากสังคมมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ ดอนอุบล และคณะ (2568) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลที่ยึดหลักพรหมวิหารธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.524$) กับ การยอมรับและความเชื่อถือของ

ประชาชน โดยเฉพาะในมิติของเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ที่ส่งผลให้ผู้นำเสนอออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความเข้าใจประชาชน และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน อันนำไปสู่การยอมรับในบทบาทหน้าที่อย่างกว้างขวาง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของอัมพร ปัญญา และคณะ (2567) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ความเป็นธรรม ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม และความสามารถในการประสานงาน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ดังนั้น ความสัมพันธ์เชิงบวกดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมมิได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงนามธรรม หากแต่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมเชิงปฏิบัติที่ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความไว้วางใจ ความศรัทธา และการยอมรับ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของความชอบธรรมในการปกครองระดับท้องถิ่นในระยะยาว

3. การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบการประยุกต์ใช้หลักจักร 4 สามารถอธิบายได้ว่า การบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวเข้ากับการบริหารงานท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจ ความสามัคคี และความสงบสุขของชุมชนอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นที่ยึดมั่นในหลักธรรมและนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ย่อมสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐกับประชาชน และส่งผลให้เกิดการยอมรับในบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาธนวัฒน์ ปรียติเมธี และคณะ (2568) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความชอบธรรมทางการเมืองมิได้ตั้งอยู่บนฐานของอำนาจตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากการสื่อสารเชิงคุณธรรมที่ยึดโยงกับเหตุผลสาธารณะ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม เมื่อผู้นำทางการเมืองสามารถสื่อสารและปฏิบัติตนบนฐานของคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะนำไปสู่ความเชื่อถือ การยอมรับ และความร่วมมือจากประชาชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมสาธารณะ การบูรณาการหลักจักร 4 จึงไม่ได้เป็นเพียงแนวทางเชิงจริยธรรมในระดับปัจเจก หากแต่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในระดับชุมชน โดยช่วยเหลือหล่อหลอมให้ผู้นำท้องถิ่นมีความเป็นธรรม มีและสามารถส่งเสริมความสามัคคีในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนและความสงบสุขของชุมชนในระยะยาวอย่างยิ่ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถอธิบายได้ผ่านการบูรณาการหลักจักร 4 เข้ากับบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและภารกิจของผู้นำท้องถิ่น โดยหลักปณิธิรูปเทสวาสะสะท้อนการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสงบ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันนำไปสู่ความศรัทธาและความร่วมมือของประชาชน หลักลัทธิปฐิสสยะเน้นการสร้างเครือข่ายคนดี การทำงานร่วมกับผู้มีคุณธรรมและศักยภาพ

รวมถึงการใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในบทบาทผู้นำ หลักอัตตสันตมาปณิสสะท้อนการวางตนเป็นกลาง ยึดมั่นในความยุติธรรม และเป็นที่พึ่งในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ขณะที่หลักปฐเพกตปุญญตาแสดงถึงการสั่งสมความดีและส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและความสามัคคีในสังคม เมื่อเชื่อมโยงกับการกิจทั้ง 9 ด้านของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง การประสานงานราชการ การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร การจัดทำทะเบียน การสาธารณสุข ประโยชน์ การส่งเสริมอาชีพ การป้องกันโรคติดต่อ การจัดระเบียบหมู่บ้าน และการรักษาความปลอดภัยในชุมชน จะเห็นได้ว่าการยึดหลักจักร 4 เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมการปกครองควรสนับสนุนการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย การฝึกปฏิบัติในการตั้งด่าน ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด หรือการฝึกยุทธวิธีการจับกุม เพื่อนำไปใช้ในการปกครองดูแลหมู่บ้าน

2. กรมการปกครองควรมีการส่งเสริมกระบวนการในการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3. หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เช่น การอบรมฝึกอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ที่ทำการปกครองอำเภออัมพวาควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น

2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงาน หรือสรุปผลการขับเคลื่อนกิจกรรม ให้ประชาชนได้รับทราบ ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ รวมถึงโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลข่าวสาร และได้ประชาสัมพันธ์การทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกด้วย

3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้รับสมัครประชาชนเข้าร่วมเป็น ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ด้านการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น ชักชวนราษฎรร่วมกิจกรรม ปรับภูมิทัศน์หมู่บ้าน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการประยุกต์หลักธรรมช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 9 ด้าน บรรลุผลสำเร็จ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง คุณลักษณะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ประสงค์ตามหลักพุทธธรรมกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชญาดา ภาสุนรรักษ์. (2565). บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ. *รัฐศาสตร์วิจารณ์*, 9(17), 43-57.
- ชัยวัฒน์ ดอนอุบล และคณะ. (2568). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(2), 1-15.
- พระครูอุปกิตปริยัติโสภณ (สุข สุ่มงคโล) และวัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2567). พุทธธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(1), 25-37.
- พระเพชรณรงค์ ปลูกงามชีโร (ทองนาค) และคณะ. (2564). การมีส่วนร่วมของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น*, 8(4), 106-119.
- พระมหาธนวัฒน์ ปรียัติเมธี และคณะ. (2568). ความชอบธรรมทางการเมืองกับการสื่อสารเชิงคุณธรรมในสังคมประชาธิปไตย. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(3), 264-277.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระชัย สินสิทธิ์ และคณะ. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการปกครองท้องถิ่นยุคดิจิทัลพื้นที่ตำบล ท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา*, 3(3), 53-64.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567). *จังหวัดสมุทรสงคราม*. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/CZbck>

- สำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย. (2563). ชูติวิชา แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า. สืบค้น 19 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/KNeGw>
- อัมพร ปัญญา และคณะ. (2567). คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 90-103.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.